

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Clavulinopsis vernalis (Lenteknotszwam) en Agrocybe rivulosa (Geaderde leemhoed)

Rommelaars, L. 2004. *Clavulinopsis vernalis* and *Agrocybe rivulosa* were found in Boxtel and Tilburg, respectively. *Coolia* 47(4): 215-216.

Vrijdag 4 juni j.l. gaat de telefoon. “Pap, het is voor jou, iemand van de paddestoelenclub.” Het blijkt dat onze telefoonboom in werking is getreden. Er is een bijzondere vondst gedaan: In een stadspark in Tilburg is op een grote houtsnipperhoop *Agrocybe rivulosa* (Geaderde leemhoed) waargenomen. Ik bel de relevante gegevens door aan enkele personen die na mij in deze telefoonboom staan. Eén van hen is Cor Kievit, die op zijn beurt mij weer meedeelt, dat bij hem in de buurt *Clavulinopsis vernalis* (Lenteknotszwam) is gevonden. Omdat ik na dat weekend enkele ADV-dagen heb en de weersomstandigheden wel erg droog en warm zijn, maak ik onmiddellijk met hem een afspraak om te gaan kijken. Maandagmiddag, 7 juni wandelen we het natuurgebied ‘De Geelders’ bij Boxtel in. Het is een bijna windstille zonovergoten dag en de temperatuur is inmiddels opgelopen tot 28°C. ‘De Geelders’ blijkt een afwisselend, kleinschalig en zeer vochtig natuurgebied te zijn: voor een deel loof- en naaldbos, deels vochtig grasland en deels natte heide, waarvan enkele stukken enkele jaren terug geplagd zijn. De muggen blijken zeer opdringerig, dus in beweging blijven is het devies. Bij het eerste plagveldje ga ik van het pad af op zoek naar wat leuks. Het is meteen prijs. “Cor kom eens kijken, ik heb iets leuks gevonden”. “Ja maar, dat zijn ze al!” was zijn verbaasde reactie. Op diverse plekje groeiden tientallen exemplaren weliswaar solitair, maar gezellig bijeen. Toch moest ik mee naar de groeiplaats die Cor nog kende uit 2003. De heidevegetatie was hier wat dichter dan op het eerste plagveldje. De Lenteknotszwam was nog slechts sporadisch te vinden. Daarna hebben we het eerste plagveldje volledig uitgekamd. We vonden tientallen groeiplaatsen telkens op een algendekentje. Dat het natte heide was bleek uit de greppels, die nog vol met water stonden, het vennetje was nog niet opgedroogd en er stond volop Dopheide, Zonnedauw en Moeraswolfsklauw en af en toe verrasten we de Levendbarende hagedis, die een uitstekende zwemmer blijkt te zijn. Elders in deze Coolia wordt uitgebreid verslag gedaan van de vondst in ‘De Geelders’ door Leon Raaijmakers. Twee foto’s (Plaat 1 en 2) staan in het kleurenkatern.

Dit verhaal begon ik echter met de Geaderde leemhoed, *Agrocybe rivulosa*, en daar valt toch ook nog wel wat over te vertellen. In *Coolia* 45(2) geeft Marijke Nauta een overzicht van de in Nederland voorkomende *Agrocybe*-soorten die op houtsnippers groeien (Nauta, 2002). Veel aandacht wordt besteed aan de vergelijking van *Agrocybe cylindracea* (Populierleemhoed) en *Agrocybe rivulosa* (Geaderde leemhoed), die macroscopisch als twee druppels water op elkaar kunnen lijken. Microscopische controle is dus wenselijk, maar die blijkt toch niet zo eenvoudig als je je laat verleiden om alleen de mooie exemplaren te verzamelen, die achteraf te jong blijken te zijn. Het is noodzakelijk om sporen te meten van volledig rijpe vruchtlichamen, ook al zien er die niet meer zo florissant uit. Jongere sporen bereiken niet de maximaal opgegeven lengte en breedte van ca. $14 \times 8 \mu\text{m}$, maar blijven steken op de maten die voor de Populierleemhoed gelden. De kiemporie bereikt pas bij volledige rijpheid de opgegeven breedte van 0,8-1,5 μm . Ook het cystidiogram bleek veel gevarieerder dan het artikel suggereert. Naast ballonvormige en clavate cheilocystiden komen ook buikvormige, flesvormige, cilindrische en cheilocystiden met speenvormige top geregeld voor. Telefonisch contact met Marijke maakte al gauw

duidelijk dat bij determinatie vooral sporenmaat en breedte van kiemporie doorslaggevend zijn. Ook opvallend was dat de Geaderde leemhoed ontzettend snel kan opkomen om vervolgens weer even zo snel te verleppe. Het hele proces speelde zich af in 2 tot 3 dagen.

Literatuur

Nauta, M.M., 2002. Een nieuwe Leemhoed op Houtsnippers. Coolia 45: 57-61.

L. Rommelaars, Tilburg

Puntig mosklokje (*Galerina triscopa*)

Keizer, P.-J. 2004. *Galerina triscopa* was found in a flower pot. Coolia 47(4): 216-217.

In de warme nazomer van 2003 trof ik een tweetal kleine bruine paddestoeltjes aan in een bloempot die buiten op mijn dakterras staat. Het waren van die paddestoeltjes van het type 'ruim 13 in een dozijn'. Maar zwammetjes zó dicht bij huis aangetroffen konden toch niet ongedetermineerd blijven. Er waren wel enkele enigszins opvallende kenmerken: de hoed was voorzien van een puntig umbootje en de steel was vrij sterk donkerbruin naar de basis, met in het onderste derde deel enkele witte velumvezeltjes.

In het microscopisch preparaat bleek dat de sporen ruw waren en sommige voorzien van een z.g. navelvlek (plage). Daarmee werd meteen duidelijk dat het om een Mosklokje (*Galerina*) gaat, want dit sporenkenmerk is uitsluitend aan te treffen bij *Galerina*'s. Nu kon de determinatie tamelijk gemakkelijk verlopen. In de sleutels van Bon (1992) loopt men min of meer probleemloos naar *G. triscopa*. Via de sleutel van Watling & Gregory (1993) gaat dit moeilijker omdat de soort opgenomen staat onder de soorten met capitate (met een kop) cystiden, terwijl ze in het hier bestudeerde materiaal hoogstens subcapitaat zijn (zie figuur 1). In de *Galerina*-sleutel van Barkman (1969) is deze soort niet opgenomen.

In het Overzicht (Arnolds et al., 1995) staat dat *G. triscopa* erg zeldzaam is, en op hout is aangetroffen. Dat stemt niet helemaal overeen met de standplaats op humeuze potgrond. In Watling & Gregory echter wordt behalve mossig rot hout ook veen en veenachtig materiaal in kassen als standplaats vermeld; dat sluit goed aan bij deze vondst.

Figuur 1. Habitus en microscopische structuren van *Galerina triscopa*. 1. Habitus; 2. sporen; 3. caulocystiden; 4. cheilocystiden.